

METRO E STILE IN VIRGILIO

Lucio Ceccarelli - Università dell'Aquila

1. Verg. *Aen.* 3.692-718

Sicanio praetenta sinu iacet insula contra Plemyrium undosum; nomen dixere priores Ortygiam. Alpheum fama est huc Elidis amnem occultas egisse uias subter mare, qui nunc ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.	695		
Iussi numina magna ^T loci ueneramur, et inde exsupero praepingue solum stagnantis Helori. Hinc altas cautes proiectaque saxa Pachyni radimus, et fati numquam concessa moueri	700		
Arduus inde Acragas ostentat maxuma longe moenia, magnanimum quondam generator equorum; teque datis linquo uentis, palmosa Selinus, et uada dura lego saxis Lilybeia caecis.	705		
Hinc Drepani me portus et <i>inlaetabilis</i> ora accipit. Hic, pelagi tot <i>tempestatibus</i> actis, heu genitorem, omnis curae casusque leuamen, amitto Anchisen: hic me, pater optime, fessum deseris, heu, tantis nequiquam erepte periclis!	710	+	DSSS
Nec uates Helenus, cum multa horrenda moneret, hos mihi praedixit luctus, non dira Celaeno. Hic labor extremus, longarum haec meta uiarum.		+	SSSD
Hinc me digressum uestris deus adpulit oris.	715	X	DSSS
Sic pater Aeneas intentis omnibus unus fata renarrabat diuum, cursusque docebat.		+	DSSS
Conticuit tandem, factoque hic fine quieuit.		+	DSSS

2. Verg. *Aen.* 12. 791-842

Iunonem interea rex omnipotentis Olympi adloquitur fulua pugnans de nube tuentem 'Quae iam finis erit, coniunx? quid denique restat? Indigetem Aenean scis ipsa et scire fateris <u>deberi caelo fatisque ad sidera tolli.</u>	795		SSSS
Quid struis, aut qua spe gelidis in nubibus haeres? Mortalin decuit uiolari uulnere diuum, aut ensem (quid enim sine te Iuturna ualeret?) <u>ereptum reddi Turno et uim crescere uictis?</u>	800		SSSS
Desine iam tandem precibusque inflectere nostris, ne te tantus edit tacitam dolor et mihi curae saepe tuo dulci tristes ex ore recursent, ventum ad supremum est. Terris agitare uel undis Troianos potuisti, infandum accendere bellum,			SSSD

deformare dom um et luctu miscere hymenaeos: ulterius temptare ueto.'	805	
Sic Iuppiter orsus;		
sic dea submisso contra Saturnia uultu:		
'Ista ^T quidem <i>quia</i> nota ^T mihi <i>tua</i> , magne, ^T uoluntas, Iuppiter, et Turn um et terras inuita reliqui; nec tu me aeria solam nunc sede uideres dign a indigna pati, sed flammis cincta sub ipsa stare m acie traherem que inimica in proelia Teucros.	810	DDDD DSSS SDSS SDSS DDDS
Iuturnam misero (fateor) succurrere fratri <u>suasi et pro uita maiora audere probaui,</u> non ut tela tamen, non ut contenderet arcum: adiuro Stygii caput implacabile fontis, una superstitio superis quae reddita diuis. Et nunc cedo equidem pugnas que exosa relinquo.	815	SDDS SSSS SDSS SDDS DDDS SDSS
<u>Illud te, nulla fati quod lege tenetur,</u> pro Latio obtestor, pro maiestate tuorum: <u>cum iam conubiis pacem felicibus (esto)</u> <u>component, cum iam leges et foedera iungent,</u> ne uetus indigenas nomen mutare Latinos neu Troas fieri iubeas Teucrosque uocari aut uocem mutare uiros aut uertere uestem. Sit Latium, sint Albani per saecula reges, sit Romana potens Itala uirtute propago: occidit, occideritque sinas cum nomine Troia.'	820	SSSS DSSS SSSS SSSS DDSS SDDS SSDS DSSS SDDS DDDS
Olli subridens hominum rerumque repertor: 'Es germana Iouis Saturni que altera proles: irarum tantos uoluis sub pectore fluctus. Ver um age et inceptum frustra summitte furorem: do quod uis, et me uictusque ^T uolensque ^T remitto. Sermon em Ausonii patrium moresque tenebunt, utque est nomen erit; commixti corpore tantum subsident Teucri. Morem ritusque sacrorum adiciam faciam que omnis uno ore Latinos. Hinc genus Ausonio mixtum quod sanguine surget, supra homines, supra ire deos pietate uidebis, nec gens ulla tuos aeque celebrabit honores.'	830	SDSS SSSS DSSS SSSD SDDS SDSS SSSS DDSS DDSS DSDD SDSD
Adnuit his Iuno et mentem laetata retorsit; interea excedit caelo nubemque relinquit.	840	
3. Verg. Aen. 2.268-297		
Tempus erat quo prima quies mortalibus aegris incipit et dono diuum gratissima serpit. In somnis ecce ante oculos maestissimus Hector uisus adesse ^T mihi largosque effundere fletus, raptatus bigis ut quondam, aterque cruento	X +	270 DSDS DSSS SSDS DDSS SSSS

puluere <u>perque</u> ^T pedes traiectus lora tumentis.	X		DDSS
Ei mihi, qualis ^T erat, quantum mutatus ab illo	X		DDSS
Hectore qui redit exuuias indutus Achilli	*	275	DDDS
uel Danaum Phrygios iaculatus puppibus ignis,	*		DDDS
squalentem barbam et concretos sanguine crinis	+		SSSS
uulneraque illa ^T gerens, quae circum plurima muros	X		DDSS
accepit patrios!			
Vltro flens ipse uidebar	#		SDSS
compellare uirum et maestas expromere uoces:	#	280	SDSS
"O lux Dardaniae, spes o fidissima Teucrum,	#		SDSS
quae tantae tenere morae? quibus Hector ab oris			SDDD
exspectate uenis? ut te post multa tuorum	#		SDSS
funera, post uarios hominumque urbisque labores			DDDS
defessi aspiciamus! quae causa indigna serenos	#	285	SDSS
foedauit uultus? aut cur haec uulnera cerno?'			SSSS
Ille nihil, nec me quaerentem uana moratur,			DSSS
sed grauius gemitus imo de pectore ducens,			DDSS
'heu fuge, nate dea, teque his' ait 'eripe flammis.			DDSD
hostis habet muros; ruit alto a culmine Troia.		290	DSDS
sat patriae Priamoque datum: si Pergama dextra			DDDS
defendi possent, etiam hac defensa fuissent.			SSDS
sacra suosque tibi commendat Troia penatis;			DDSS
hos cape fatorum <u>comites</u> , his moenia quaere	+		DSDS
magna pererrato <u>statues</u> quae denique ponto .'	+	295	DSDS
Sic ait et manibus uittas Vestamque potentem			DDSS
aeternumque adytis effert penetralibus ignem.			SDSD
4. Verg. <i>Aen.</i> 6.440-476			
Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem		440	DSSS
Lugentes campi: sic illos nomine dicunt.			SSSS
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit			SDSS
secreti celant calles et myrtea circum			SSSS
silua tegit; curae non ipsa in morte relinquunt.			DSSS
His Phaedram Procrinque locis maestamque Eriphylen		445	SSDS
crudelis nati monstrantem uulnera cernit,			SSSS
Euadnenque et Pasiphaen; his Laodamia			SSDS
it comes et iuuenis quondam, nunc femina, Caeneus			DDSS
rursus et in ueterem fato reuoluta figuram.			DDSD
Inter quas Phoenissa ^T recens a uulnere Dido	450		SSDS
errabat silua in magna; quam Troius heros			SSSS
ut primum iuxta stetit agnouitque per umbras			SSDS
obscuram, qualem primo qui surgere mense			SSSS

aut uidet aut uidisse ^T putat per nubila lunam, demisit lacrimas dulcique adfatus amore est:	455		DSDS SDSS
'Infelix Dido, uerus mihi nuntius ergo uenerat exstinctam ferroque extrema secutam? Funeris heu tibi causa fui? per sidera iuro, per superos et si qua ^T fides tellure sub ima est, inuitus, regina, ^T tuo de litore cessi. Sed me iussa deum, quae nunc has ire per umbras, per loca senta situ cogunt noctemque profundam, imperiis egere ^T suis; nec credere quiui hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem. Siste gradum teque aspectu ne subtrahe nostro. Quem fugis? extremum fato quod te adloquor hoc est.'	460		SSSD DSSS DDDS DSDS SSDS SDSS DDSS DSDS SDSS DSSS DSSS
Talibus Aeneas ardentem et <u>torua tuentem</u> lenibat dictis animum <u>lacrimasque ciebat.</u> illa solo fixos oculos <u>auersa tenebat</u> nec magis incepto uultum <u>sermone mouetur</u> quam si dura silex aut stet Marpesia cautes. tandem corripuit sese atque <u>inimica refugit</u> in nemus umbriferum, coniunx ubi pristinus illi respondet curis aequatque <u>Sychaeus amorem.</u> Nec minus Aeneas casu <u>concussus iniquo</u> prosequitur lacrimis longe et <u>miseratur euntem.</u>	470	475	DSSS SSDD DSDS DSSS SDSS SDSD DDSD SSSD DSSS DDSD
5. Verg. <i>Georg.</i> 4. 210-227			
Praeterea regem non sic Aegyptus et ingens Lydia nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes obseruant. Rege incolumi mens omnibus una est; amisso rupere ^T fidem constructaque mella diripuerunt ipsae et crates soluere fauorum. Ille operum custos, illum admirantur et omnes circumstant fremitu denso stipantque frequentes et saepe attollunt umeris et corpora bello obiectant pulchramque ^T petunt per uulnera mortem.	210	+	DSSS DDSS SSDS SSDS DSSS DSSS SDSS SSDS SSDS
His quidam signis atque haec exempla secuti esse apibus partem diuinam mentis et haustus aetherios dixere; ^T deum namque ire per omnia terrasque tractusque ^T maris caelumque profundum; Hinc pecudes, armenta, ^T uiros, genus omne ferarum, quemque sibi tenuis nascentem arcessere uitas; scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri omnia nec morti esse ^T locum, sed uiua uolare sideris in numerum atque alto succedere caelo.	220	225	SSSS DSSS DSDS SSDS DSSS DDSS DSSD DSDS DDSS

6. Verg. *Bucol.* 8. 36-51

Incipe Maenalius mecum, mea tibia, uersus.

saepibus in nostris paruam te roscida mala (dux ego uester eram) uidi cum matre legentem.		
Alter ab undecimo tum me iam acceperat annus; iam fragilis poteram a terra contingere ramos.	40	DDSS DDSS
Vt uidi, ut perii, ut me malus abstulit error! Incipe Maenaios mecum, mea tibia, uersus.		
Nunc scio quid sit Amor: duris in cotibus illum Ismarus aut Rhodope aut extremi Garamantes nec generis nostri puerum nec sanguinis edunt.	45	DDSS DDSS DDSS
incipe Maenaios mecum, mea tibia, uersus. Saeuus Amor docuit natorum sanguine matrem commaculare manus, crudelis tu quoque mater; crudelis mater magis, an puer improbus ille?		DDSS DDSS
Improbus ille puer, crudelis tu quoque, mater! incipe Maenaios mecum, mea tibia, uersus.	50	DDSS